

Nr 18

Skatteutskottets betänkande i anledning av motioner om viss översyn av skattesystemet, m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlas

motionen 1971:88 av fru Hörnlund m. fl., vari hemställs.

a. att riksdagen beslutar att avdraget på slutskatten (1 800 kr.-reduktionen) skall avtrappas med början vid den inkomstgräns när grundavdraget är borta (52 500 kr.) och med en tiondel av den del av inkomsten som överstiger 52 500 kr.,

b. att skatteutskottet utarbetar erforderlig lagtext;

motionen 1971:302 av herr Bohman m. fl., vari hemställs bl. a.

1. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer

a. om en total översyn av skattesystemet sett bl. a. mot bakgrund av gällande system för bostadstillägg och barndaghemsavgifter i enlighet med vad som anges i motionen,

b. om utredning angående skydd mot automatiska skattehöjningar,

c. att Kungl. Maj:t efter företagen utredning med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna måtte förelägga riksdagen förslag innebärande

dels att förvärvsarbetande föräldrar med minderåriga barn må kunna erhålla avdrag för styrkta nödiga kostnader för barntillsyn,

dels att personer som har vårdnaden om sjuk eller aldrig nära anhörig må äga avdragsrätt för nödiga tillsynskostnader,

d. att Kungl. Maj:t måtte till innevarande års höstriksdag framlägga förslag innebärande att makar som bada varit verksamma i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning t. ex. inom jordbruk, handel, hantverk samt fria yrkesutövare skall liksom övriga skattskyldiga erhålla rätt till individuell beskattning — avdrag för makelön — i enlighet med i motionen angivna synpunkter,

2. att riksdagen beslutar att den kraftiga marginalskatteeffekten för inkomsttagarna i det lägre mellaninkomstskiktet begränsas i enlighet med vad i motionen anförts och att vederbörande utskott måtte utarbeta här för erforderlig lagtext;

motionen 1971:307 av herrar Hedlund och Helén, vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning beträffande rätt till individuell beskattning enligt i motionen angivna grunder i de fall då två äkta makar båda är verksamma i jordbruk, småindustri, hantverk, handel eller annan rörelse;

motionen 1971:308 av herrar Hedlund och Helén, vari hemställs bl. a. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och

förslag till riksdagen i syfte att införa ett hemmavåringsbidrag i stället för nuvarande avdrag på slutskatten för hemmavårings make;

motionen 1971:309 av herrar Hedlund och Helén, vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en förutsättningslös utredning om 'indexreglering' av skatteskalor och avdrag i syfte att i enlighet med vad som anförs i motionen hindra att penningvärdeförändringar medför ändrat skattetryck;

motionen 1971:462 av herr Nordgren m. fl., vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om snabb utredning och förslag, syftande till att innehavare av enskild firma skall ha rätt att göra avdrag för lönekostnader även i de fall lönen utbetalats till i företaget medarbetande make eller maka;

motionen 1971:578 av herr Adolfsson m. fl., vari hemställs

a. att riksdagen beslutar att företagare som driver sin verksamhet som fysisk person medges rätt till avdrag för medhjälpande makes lön till den del ersättningen kan anses rimlig i förhållande till arbetsinsatsen,

b. att vederbörande utskott utarbetar erforderlig författningstext;

motionen 1971:579 av herrar Andersson i Knäred och Josefson i Arrie, vari hemställs att riksdagen beslutar att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse:

46 §.

3 mom. Ha makar med hemmavårings barn under 16 år båda haft A-inkomst enligt 9 § 3 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, må den make som haft den lägsta inkomsten av sådant slag åtnjuta förvärvsavdrag. Ha makarna haft lika stora A-inkomster, åtnjutes avdrag av den yngsta maken. Avdraget är i fråga om inkomst av *jordbruksfastighet och rörelse* 25 procent av nettointäkten och i fråga om inkomst av tjänst 25 procent av inkomsten, i *samtliga fall* dock högst 2 000 kronor.

Har gift - - - sagda kommun.

motionen 1971:588 av herrar Carlshamre och Lothigius, vari hemställs

a. att riksdagen beslutar att 46 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse:

46 §.

2 mom. I hemortskommunen - - - allmän försäkring; samt

4) för belopp som den skattskyldige enligt vid självdeklarationen fogat intyg från barnvårdsnämnd, barnvårdsman eller kommunal förtroende- man utgivit under beskattningsåret för underhåll av sådant hans barn under 16 år som icke varit hemmavårings.

Har skattskyldig - - - eller underhållsbidraget.

Därest - - - nämnda tid.

Avdrag - - - under 18 år."

b. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om särskild utredning och förslag syftande till objektiv behandling av skilsmässoparter;

motionen 1971:597 av herr Fälldin m. fl., vari hemställs att riksdagen beslutar, att 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse:

52 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras var och en för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. *Inkomst av jordbruksfastighet och rörelse skall dock alltid taxeras hos den av makarna, som har svarat för den största artetsinsatsen i förvärvskällan.*

Har vid — — — andra kommuner.

Underskott å — — — samma slag.

Avdrag, som — — — styckena medgiva.

Övriga yrkanden i motionerna 1971:302 och 1971:308 behandlar utskottet i annat sammanhang.

Gällande bestämmelser m. m.

Skatteskala, grundavdrag, skattereduktion

1970 års riksdag antog nya regler för inkomstbeskattningen av fysiska personer (prop. 1970:70, BeU 1970:40). De nya bestämmelserna, som skall tillämpas första gången vid 1972 års taxering, avseende beskattningsåret 1971, syftar bl. a. till att åstadkomma höjd levnadsstandard för låginkomsttagare och genomföra en individuell beskattning av arbetsinkomst. De innebär i huvudsak följande.

De två tidigare skatteskolorna för den statliga inkomstskatten har ersatts med en enda skala för såväl gifta som ogifta. Rätten till avdrag för kommunala utskylder har slopats. Varje skattskyldig blir i princip berättigad till grundavdrag med 4 500 kr. vid såväl den statliga som den kommunala taxeringen. Om den taxerade inkomsten överstiger 30 000 kr. trappas emellertid avdraget av med 20 % av överskjutande belopp, vilket innebär att avdraget är helt avtrappat vid en taxerad inkomst på 52 500 kr.

För att göra övergången till individuell beskattning mjukare för familjer, där endast ene maken förvärvsarbetar, får gift skattskyldig vars make saknar inkomst skattereduktion med 1 800 kr. Om maken har egen taxerad inkomst, avtrappas skattereduktionen med 40 % därav. Denna är således helt avtrappad när makens taxerade inkomst uppgår till 4 500 kr. Ogift skattskyldig med hemmavarande barn under 18 år är berättigad till skattereduktion med 1 800 kr., utan avtrappning.

Av övriga ändringar skall här endast nämnas att förvärvsavdraget omkonstruerats och att rätten till avdrag för underhåll till minderårigt barn utvidgats. Närmare redogörelse härför lämnas nedan.

Skattereformen, som kombinerats med vissa socialpolitiska åtgärder, leder jämfört med tidigare regler till lättnader i den direkta beskattningen för inkomsttagare upp till inkomstnivån 40 000–50 000 kr. Erforderlig

inkomsttäckning för reformen erhålls genom en höjning av mervärdesskatten och en skärpning av skatterna på större inkomster, förmögenheter och arv. På inkomstbeskattningens område tar sig detta uttryck i vissa skärpningar av marginalskatten, när inkomsten överstiger 30 000 kr. för ensamstående och 20 000 kr. för gift vars make saknar inkomst. Vid en kommunal utdebitering på 22 kr. uppgår marginalskatten, folkpensionsavgiften inräknad, i inkomstskiktet 25 000–30 000 kr. till närmare 50 %, i skiktet 30 000–70 000 kr. till omkring 60 %, i skiktet 70 000–100 000 kr. till 66 % och därefter till 71 % eller för inkomster över 150 000 kr. 76 %.

Bevillningsutskottet konstaterade i sitt av riksdagen godkända betänkande 1970:40, att det inom alla de politiska partierna rådde enighet om att skattebördan borde lindras för låginkomstgrupperna och barnfamiljerna, och att en individuell beskattning av arbetsinkomster borde genomföras. Även om utskottet hade förståelse för i vissa motioner framförda krav på ytterligare skattelättnader och en mer långtgående reformering av beskattningsreglerna, var det enligt utskottets uppfattning inte möjligt att binda sig för skattelättnader som gick nämnvärt utöver förslagen i proposition 1970:70.

Med anledning av motionsyrkanden som syftade till att sänka marginalskatten i mellaninkomstskikten och att minska skattebördan för barnfamiljer, anförde utskottet bl. a. att grundavdraget genom avtrappningen i de högre inkomstskikten kunnat bestämmas till så högt belopp som 4 500 kr. för skattskyldiga i de lägre inkomstskikten utan att detta ledde till ett alltför stort skattebortfall för kommunerna. Utskottet framhöll att — även om en mildring av marginalskatten i och för sig var önskvärd — en sådan åtgärd i första hand var beroende på det statsfinansiella utrymmet härför. Eftersom motionsyrkandena, som bl. a. gick ut på att avtrappningen av grundavdraget skulle påbörjas vid 35 000 i stället för 30 000 kr., kunde väntas leda till ett avsevärt skattebortfall. avstyrkte utskottet bifall till motionerna. — Med anledning av i vissa motioner uttalade farhågor för att de med reformen avsedda skattelättnaderna helt eller delvis skulle komma att utebli på grund av inflation och befarade höjningar av de kommunala utdebiteringarna, underströk utskottet nödvändigheten av att kommunerna i största möjliga utsträckning anpassade sin expansion till det ökade skatteunderlag som skapades genom den årliga tillväxten i samhällsekonomin.

I fråga om 1 800 kr.-reduktionen framställdes motionsyrkanden av innehåll att denna skulle ersättas av ett hemmamaakebidrag om 1 800 kr. I en annan motion yrkades att reduktionen skulle avtrappas med en femtedel när den skattskyldiges taxerade inkomst översteg 52 500 kr. Bevillningsutskottet delade i sitt bemötande av dessa yrkanden departementschefens uppfattning att det var nödvändigt att vid övergången till individuell beskattning eliminera eller begränsa skattehöjningen för familjer, där endast en av makarna hade inkomst, och för ensamstående med hemmavarande barn. Genom den föreslagna skattereduktionen

uppnåddes väsentliga skattelättnader för dessa familjer, samtidigt som förvärsarbetande av alla kategorier kunde beskattas efter en enhetlig skatteskala och med i övrigt i stort sett identiska skatteregler. Jämfört med dåvarande förmåner i form av dubbla ortsavdrag och lindrigare skatteskala hade skattereduktionen dessutom den fördelen att skattelättnaden i kronor räknat blev lika stor för alla, oberoende av inkomstens storlek.

Beträffande frågan om hemmamebidrag framhöll utskottet att motionärerna syntes bortse från att en familj, i de fall andre makens inkomst inte var tillräcklig för att 1 800 kr.-reduktionen skulle kunna utnyttjas helt, var berättigad till sociala förmåner och andra bidrag, som i allmänhet inte beskattades. Eftersom hemmamebidraget i huvudsak skulle vara konstruerat på samma sätt som reduktionen, och denna enligt departementschefens förslag skulle beaktas redan vid uppbörderna av preliminär skatt, borde hemmamebidraget utbetalas i början av året eller möjligen på samma sätt som folkpensioner och allmänna barnbidrag. Följden härav skulle bli att bidraget måste återbetalas helt eller delvis, om hemmamaken tagit förvärsarbete under det år bidrag utgått. Även i övrigt skulle enligt utskottets mening hemmamebidraget, i jämförelse med 1 800-kronorsavdraget, medföra ett administrativt merarbete. Härtill kom att ett sådant bidrag kunde beräknas medföra ökade utgifter för staten med uppskattningsvis 150 milj. kr. per år. Övervägande skäl talade därför enligt utskottets uppfattning för att ett system med reduktion av skatten var att föredra framför någon form av hemmamebidrag.

Utskottet hade däremot viss förståelse för syftet med förslaget om avtrappning av 1 800-kronorsavdraget vid en taxerad inkomst över 52 500 kr. De föreslagna bestämmelserna torde enligt vad utskottet anförde vara lätta att administrera i de fall då endast ene maken har inkomst. Om den andre maken däremot hade en mindre inkomst och avdraget samtidigt skulle reduceras med hänsyn härtill var det förenat med betydande svårigheter att utforma för praktiskt bruk användbara bestämmelser för en sådan avtrappning. På grund härav och med hänsyn till de höga marginalskatteeffekterna av motionärernas förslag kunde utskottet inte biträda detta yrkande.

Fortsatt reformering, indexreglering, negativ skatt

I samband med skattereformen behandlade bevillningsutskottet motionsyrkanden angående en allmän översyn av beskattningssystemet i syfte bl. a. att dämpa progressiviteten och lämna kompensation åt barnfamiljerna, att indexreglera skatteskalan och olika avdrag samt införa s. k. negativ skatt. Bevillningsutskottet avstyrkte motionerna och uttalade beträffande frågan om en allmän översyn att ändringar av reglerna om den direkta beskattningen övervägdes inom bl. a. utredningen om definitiv källskatt och kapitalskatteberedningen, att andra utredningar hade till uppgift att överse mera begränsade områden inom beskattningsrätten och att särskilda sakkunniga skulle tillkallas för en

utredning om företagsbeskattningen (en sådan utredning är numera tillsatt, Fi 1970:77). Enligt utskottets mening borde resultatet av pågående utredningsarbete avvaktas och närmare erfarenheter av skatte-reformens verkningar i praktiken vinnas, innan beslut fattades om nya utredningar.

Beträffande frågan om indexreglering av skattesystemet anslöt utskottet sig till den av chefen för finansdepartementet i prop. 1967:153 uttalade uppfattningen att ett indexförfarande stred mot dittills tillämpade principer vid beskattningen men att metodens användning vid realisationsvinstbeskattningen kunde motiveras med de speciella hänsyns-taganden som måste göras vid en vinstbeskattning av fastighet. Att utvidga metoden till andra områden, t. ex. ortsavdrag och skatteskalor, var enligt utskottets uppfattning däremot mera komplicerat. Det var, menade utskottet, förenat med stora praktiska svårigheter, främst på grund av källskattesystemet, att finna en godtagbar metod för att beakta penningvärdeförändringen vid beskattningen. Utskottet ansåg att beskattningen liksom dittills tid efter annan borde omprövas och avvägas med hänsyn inte endast till penningvärdeförändringen utan också till ändrade förutsättningar av annat slag.

Ett system med s. k. negativ inkomstskatt, som ursprungligen aktualiserats i USA, innebär att alla under en viss inkomstnivå är fritagna från inkomstskatt och tillförsäkrade ett kontant bidrag, som efter prövning i samband med inkomsttaxeringen utgår med maximalt belopp till den, som saknar egen inkomst, och med reducerat belopp till den, vars inkomst understiger den för alla fastställda inkomstnivån. - Bevillningsutskottet framhöll år 1969 (BeU 1969:50) att frågan om negativ skatt inte i första hand var en skattefråga, och att det kunde ifrågasättas om en garanterad minimiinkomst borde göras inkomstprövad. Om man ville garantera en sådan inkomst i form av negativ skatt, kunde detta enligt utskottets mening inte ske utan en omprövning av hela socialpolitiken. Systemet var uppenbarligen förenat med betydande svårigheter, och det individuella behovet av andra samhälleliga åtgärder än kontanta bidrag kunde, om en sådan reform genomfördes, likväl kvarstå. Från beskattningssynpunkt kunde vidare invändas att förslaget om negativ skatt krävde en fullständig omprövning av det skatterättsliga inkomstbegreppet. En sådan skatt skulle dessutom medföra i det närmaste oöverstigliga kontrolltekniska och administrativa svårigheter. Kravet på en garanterad minimiinkomst kunde enligt utskottets mening enklare och bättre tillgodoses inom ramen för den nuvarande social- och skattepolitiken än genom ett system med negativ skatt. - 1970 års bevillningsutskott fann inte anledning frånträda denna ståndpunkt och avstyrkte därför bifall till då ifrågavarande motioner i denna fråga.

Förvärvsavdrag

I fråga om förvärvsavdragen innebär de nya reglerna följande. Har makar med hemmavarande barn under 16 år båda haft arbetsinkomst -

A-inkomst – har den make, som haft den lägsta inkomsten, eller, om makarna haft lika stora inkomster, den yngste maken rätt till förvärsavdrag. Avdraget utgör vid inkomst av rörelse 25 % av nettointäkten och vid inkomst av tjänst 25 % av inkomsten, i båda fallen dock högst 2 000 kr., vilket innebär en minskning av tidigare gällande maximibelopp med 1 000 kr. Vid inkomst av jordbruksfastighet är avdraget oförändrat 1 000 kr. Gift skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år har vid faktisk sambesättning, dvs. om maken utfört arbete i jordbruk eller rörelse, rätt till förvärsavdrag med belopp motsvarande värdet av makens arbetsinsats, dock högst 1 000 kr. Vidare får ogift man eller kvinna med hemmavarande barn under 16 år förvärsavdrag med 25 % av nettointäkt av jordbruksfastighet eller rörelse och med 25 % av inkomst av tjänst, i samtliga fall dock högst med 2 000 kr.

Vid riksdagsbehandlingen av de nya bestämmelserna väcktes motioner med yrkande att förvärsavdrag alltid skulle medges med högst 2 000 kr., när ene maken har inkomst av jordbruksfastighet och andre maken inkomst av rörelse eller tjänst. I en annan motion yrkades utredning i syfte att införa rätt till avdrag för av förvärsarbete föranledda faktiska kostnader för tillsyn av barn och för kostnader för vård av sjuk eller åldrig nära anhörig.

Bevillningsutskottet konstaterade att förvärsavdraget, som avser att kompensera barnfamiljerna för merkostnader för barntillsyn, egentligen inte hör hemma i ett system med individuell beskattning av arbetsinkomster. På grund av de ogynnsamma verkningar för förvärsarbetande makar med minderåriga barn, som ett avskaffande av avdraget skulle innebära, ansåg utskottet det emellertid ofrånkomligt att bibehålla avdraget till dess samhällets åtgärder för barntillsyn och barnservice hunnit utbyggas och förbättras. Utskottet hade dock inte något att invända mot att avdragets maximibelopp sänktes.

Om makarna har hemmavarande minderåriga barn, erhåller som tidigare nämnts gift kvinna med inkomst av jordbruksfastighet och gift man vid faktisk sambesättning enligt nuvarande bestämmelser förvärsavdrag med högst 1 000 kr. Det låga beloppet har motiverats med att barntillsynskostnaderna i dessa fall är lägre än om båda makarna förvärsarbetar utanför hemmet. Bevillningsutskottet framhöll i denna fråga att det inte fanns anledning att ändra detta maximibelopp. Inte heller ansåg utskottet sig med hänsyn till sin principiella inställning till förvärsavdraget i det nya skattesystemet kunna biträda yrkandet om avdrag för faktiska kostnader för barntillsyn. Mot ett bifall till detta yrkande talade för övrigt också det med ett sådant avdrag förenade skattebortfallet för stat och kommun, drygt 50 milj. kr. per år. – Kostnader för vården av sjuka eller åldriga nära anhöriga var enligt utskottets uppfattning av den karaktären, att samhället borde lämna kompensation härför på annat sätt än genom avdrag vid beskattningen.

Lön till make

Enligt gällande bestämmelser i fråga om beskattning av makar skall en- var av makarna taxeras för sin inkomst och mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Avdrag får inte göras för lön till make, och för övrigt ej heller för lön till hemmavarande barn under 16 år eller - om barnet inte kan anses tillhöra arbetspersonalen - under 18 år. Om den ene maken arbetar i den andres jordbruksfastighet eller rörelse uppkommer på grund härav s. k. faktisk sambeskattning.

Före 1970 års skattereform saknade frågan om avdrag för lön till make - vilket framgår bl. a. av tidigare riksdagsbehandling av frågan, bl. a. BeU 1968:18 - väsentlig betydelse för makarna, åtminstone från beskattningssynpunkt. Detta kan utgöra en förklaring till att det ännu inte kan anses fullt klart hur bestämmelserna i alla avseenden bör tolkas. I något sammanhang har det med stöd av ett inte helt klart rättsfall (RÅ 1966 ref. 30) hävdats att mannen skall beskattas för hela inkomsten av en förvärvskälla, som makarna äger gemensamt, även om nya giftermålsbal- ken är tillämplig beträffande egendomsfördelningen mellan makarna. Flera omständigheter talar i själva verket för en motsatt tolkning av bestämmelserna. I sammanhanget kan nämnas att hinder inte synes föreligga mot att den ene maken, med verkan även i beskattningshänse- ende, arrenderar en förvärvskälla av den andre eller ingår ett bolagsavtal i syfte att uppnå en inkomstfördelning som svarar mot vars och ens arbets- och kapitalinsats.

Genom principen om en individuell beskattning har frågan om avdrag för lön till make kommit i ett annorlunda läge. Som exempel härpå kan nämnas att en tudelning av en arbetsinkomst på 60 000 kr. kan medföra att makarna sammanlagt får en närmare 6 000 kr. fördelaktigare beskattning än om den ena maken själv skulle beskattas för inkomsten.

Familjeskatteberedningen föreslog i sitt betänkande Individuell be- skattning (Fi 1969:4) att avdrag för lön till make, som varit behjälplig i den andres jordbruksfastighet eller rörelse minst 300 arbetstimmar, skulle medges med hela beloppet. Vid en mindre arbetsinsats skulle avdrag medges enligt schablon med högst 1 000 kr., vilket belopp inte skulle beskattas hos den medhjälpare maken.

Prop. 1970:70 innehöll inte något förslag i fråga om avdrag för lön till make m. m. Frågan aktualiserades emellertid på nytt vid riksdagsbehand- lingen av propositionen. Bevillningsutskottet anförde att familjeskatte- beredningen uppskattat antalet familjer, där ena maken drev jordbruk eller rörelse med biträde av andre maken, till omkring 250 000. Utskottet konstaterade att det i dessa fall inte fanns någon objektiv grund för hur inkomsten skulle fördelas mellan makarna, och möjligheterna att effektivt kontrollera obehöriga inkomstöverföringar var enligt utskottets uppfattning mycket begränsade. I sammanhanget kunde inte bortses från att jordbruks- och rörelseinkomster till viss del utgjorde avkastning på det i verksamheten investerade kapitalet, vilken avkastning i princip borde sambeskattas. Härtill kom att en uppdelning av inkomsten mellan

makarna i många fall skulle leda till försämringar i ATP- och sjukförsäkringshänseende. Enligt utskottets mening hade skälig hänsyn tagits till de faktiskt sambeskattades speciella situation genom skatte-reduceringen, bortfallet av ene makens sjukförsäkringsavgift och förvärvs-avdraget. Med det anförda avstyrkte utskottet bifall till motioner om avdrag för lön till medhjälpande make. Samma skäl återropades för att avstyrka en motion som gick ut på att inkomst av jordbruksfastighet och rörelse skulle beskattas hos den av makarna som svarat för den största arbetsinsatsen.

Underhåll till barn

I samband med skattereformen höjdes beloppsgränsen för avdrag för underhåll av ej hemmavarande barn från 1 000 till 1 500 kr. per barn och år. Avdrag får numera göras även om barnet fyllt 16 men ej 18 år. Med anledning av motionsyrkanden om avdrag för faktiskt utgivet underhålls-bidrag och om utredning i syfte att åstadkomma en objektiv behandling av skilsmässoparter, anförde bevillningsutskottet bl. a. att ett slopande av beloppsgränsen skulle innebära ett ytterligare frångående av den vid beskattningen tillämpade principen att avdrag inte medges för vad som utgetts till annans undervisning eller uppfostran. Utskottet framhöll också att de i motionerna aktualiserade frågorna torde komma att beaktas av utredningen angående den familjerättsliga lagstiftningen och skatteutredningen om periodiskt understöd. Utskottet avstyrkte således bifall till motionerna.

Utskottet

De motioner utskottet behandlar i detta betänkande tar alla upp frågor som har samband med den av 1970 års riksdag beslutade reformen av inkomstskatten för fysiska personer (prop. 1970:70, BeU 1970:40). Vid riksdagsbehandlingen av den nya lagstiftningen avstyrkte bevillnings-utskottet motionsyrkanden av samma innebörd som i samtliga de nu aktuella motionerna och riksdagen biföll utskottets hemställan.

Som skäl för yrkandet i motionen 1971:302 om en allmän översyn av skattesystemet anför motionärerna att vissa balansrubbnings i den svenska ekonomin är en följd av den förda skattepolitiken. De även i lägre inkomstskikt höga marginalskatterna leder nämligen till inflations-drivande lönekrav och nya skattehöjningar. Vid översynen, som syftar till en betydande sänkning av marginalskatterna framför allt i mellan-inkomstlägena, bör enligt motionärernas mening bl. a. beaktas att bostadstillägen till barnfamiljer och barndaghemsavgifterna påverkas av inkomsten. Vidare bör frågan om s. k. negativ skatt och skydd mot automatiska skattehöjningar genom indexreglering utredas. Motionärerna yrkar också en omedelbar sänkning med omkring 10 % av marginalskat-

terna i inkomstskiktet 30 000–35 000 kr. taxerad inkomst genom en ändring av reglerna för avtrappningen av grundavdraget. Även i motionen 1971:309 yrkas utredning av frågan om indexreglering av beskattningen.

Utskottet vill inledningsvis framhålla, att 1970 års skattereform äsyftat och också medfört lättnader vid inkomstbeskattningen för skattskyldiga upp till inkomstnivån 40 000–45 000 kr. Dessa lättnader, som givetvis motverkas av och i vissa fall kan understiga numera beslutade höjningar av den kommunala utdebiteringen, har delvis finansierats genom en ökad skatteprogression även vid förhållandevis låga inkomster.

I motionen 1971:302 lämnade uppgifter om marginaleffekter på närmare 100 % även i lägre inkomstskikt är emellertid överdrivna, också om man som motionärerna tar hänsyn till minskade sociala förmåner i form av bostadstillägg till barnfamiljer m. m. Då motionärerna lägger samman en marginalskatt om 61 % med en bidragsminskning om 30 % i det högsta inkomstskikt, där sådana bostadsbidrag förekommer, bortser de från att avtrappningen av dessa bidrag sker med ledning av en beskattningsbar inkomst som åtnjuts två år tidigare och beräknats enligt helt andra regler än som gäller för 1971 års inkomster. Reglerna i fråga skall – som också framgår av 1970 års statsverksproposition, bil. 7 p. C 3 – omarbetas med hänsyn bl. a. till de nya skattereglerna.

Utskottet kan instämma i uppfattningen att skatteprogressionen i vissa inkomstlägen är kännbar och att detta i särskilt hög grad gäller de inkomstskikt där sociala förmåner av olika slag avtrappas. Utskottet vill emellertid erinra om att 1970 års skattereform i detta hänseende innebär avsevärda förbättringar för folkpensionärerna. I fråga om barnfamiljerna innebar förra årets skattereform att dessa tillförs 700 milj. kr. i ökade transfereringar, räknat för helt år, genom en höjning av barnbidrag, bidragsförskott m. m. I årets statsverksproposition (bil. 7 p. C 3) förordas en viss förbättring av bostadsbidragen till barnfamiljer i låginkomstgrupper, och enligt vad utskottet erfarit överväger familjepolitiska kommittén (S 1966:36) ytterligare höjningar av dessa bidrag. Det kan förutsättas att kommittén vid utformningen av sitt förslag i möjligaste mån beaktar synpunkter av den art som berörts i det föregående.

En allmän sänkning av marginalskatterna kan visserligen i och för sig anses önskvärd. Som bevillningsutskottet förra året anförde är möjligheterna att vidta en sådan åtgärd i första hand beroende av det statsfinansiella utrymmet och behovet av andra, mer angelägna reformer, inte minst av den art som nyss berörts. Det förslag om en sänkning av marginalskatten med 10 % i inkomstskiktet 30 000–35 000 kr., som framläggs i motionen 1971:302, skulle för helt år räknat innebära ett skattebortfall för stat och kommun om närmare 500 milj. kr. Något utrymme för en sådan åtgärd, vilken för övrigt främst skulle komma dem till godo vilkas inkomster uppnår eller överstiger skiktets övre gräns, kan f. n. inte anses föreligga.

Yrkandet om en allmän översyn av beskattningen besvarades av bevillningsutskottet förra året med att stora och betydande delar av beskattningsområdet redan var eller skulle bli föremål för utredning och

att resultatet härav och erfarenheterna av skattereformens verkningar borde avvaktas, innan beslut fattades om nya utredningar. Frågan om en indexreglering av skattesystemet ansåg utskottet var förenad med stora praktiska svårigheter, främst på grund av källskattesystemet. Beskattningen borde i stället – menade utskottet – tid efter annan omprövas och avvägas med hänsyn inte endast till penningvärdeförändringen utan också till ändrade förutsättningar av annat slag. Beträffande det ifrågasatta systemet med s. k. negativ inkomstskatt, innebärande att alla under en viss inkomstnivå erhåller ett kontant bidrag som bestäms i samband med inkomsttaxeringen, åberopade utskottet bl. a. att detta inte i första hand var en skattefråga. En sådan reform kunde enligt utskottets uppfattning inte genomföras utan en omprövning av hela socialpolitiken och av det skatterättsliga inkomstbegreppet över huvud taget. Kravet på en garanterad minimiinkomst kunde enklare och bättre tillgodoses på annat sätt.

Skatteutskottet finner, att några nya omständigheter som bör föranleda annan ståndpunkt i dessa frågor inte framkommit och avstyrker följaktligen bifall till motionen 1971:302 i ovan berörda delar och till motionen 1971:309.

För att göra övergången till individuell beskattning mjukare innehåller skattereformen vissa bestämmelser om skattereduktion för familjer där endast en av makarna har inkomst. Skattereduktion medges i dessa fall med 1 800 kr. Även om den skattskyldiges make har taxerad inkomst kan skattereduktion medges, men den avtrappas då med 40 % därav och bortfaller således helt då den taxerade inkomsten uppgår till 4 500 kr. Även ensamstående med barn under 18 år får skattereduktion med 1 800 kr.

Ett liknande yrkande som nu framförs i motionen 1971:88, att reduktionen skall avtrappas om den skattskyldiges taxerade inkomst överstiger 52 500 kr., avstyrkte bevillningsutskottet förra året. Utskottet hänvisade därvid bl. a. till de höga marginalskatteeffekter som en sådan avtrappning medför och svårigheterna att utforma för praktiskt bruk användbara bestämmelser för det fall, att den skattskyldiges make har en mindre inkomst.

I stället för en avtrappning med 20 %, då inkomsten överstiger 52 500 kr., föreslår motionärerna nu 10 % och anför att de inte kan se något hinder för att 1 800 kr.-reduktionen först avtrappas på grundval av makens inkomst och därefter -- i den mån något återstår -- med hänsyn till den skattskyldiges egen inkomst.

Skatteutskottet delar motionärernas åsikt, att 1 800 kr.-reduktionen inte hör hemma i ett system med individuell beskattning. 1970 års skattereform innebär emellertid, att en sådan princip genomförts endast i modifierad form. För att underlätta övergången till det nya systemet för familjer, där endast en av makarna har inkomst, har det – som departementschefen och bevillningsutskottet år 1970 anförte – varit nödvändigt att begränsa de skattehöjningar som utan en reduktion skulle

ha inträtt i dessa fall. Reduktionsregeln måste ses mot denna bakgrund, och det kan inte anses motiverat att nu genomföra ytterligare skatteskärpningar för denna kategori skattskyldiga. Även mindre skärpingar av marginalskatten i de inkomstlägen som enligt motionärernas förslag kan komma i fråga bör enligt utskottets uppfattning av flera skäl undvikas. De svårigheter i övrigt, som bevillningsutskottet pekat på, avser sådana mindre lämpliga konsekvenser som att den samlade skatteökningen när t. ex. en gift kvinna åter inträder i förvärvslivet med motionärernas förslag skulle bli högre om hennes make har låg inkomst än om hans inkomst är hög. Skatteutskottet avstyrker med det anförda bifall till motionen 1971:88.

I motionen 1971:308 yrkas utredning av frågan om hemmamakebidrag. Bidraget är avsett att ersätta skattereduktionen och utgå även till ensamstående med barn. Yrkandet motiveras på samma sätt som förra året.

Som bevillningsutskottet då anförde skulle ett hemmamakebidrag med denna konstruktion vara administrativt ohanterligt och medföra ökade utgifter för staten med omkring 150 milj. kr. per år. Även skatteutskottet finner att systemet med skattereduktion är att föredra och avstyrker således bifall till motionen 1971:308 i denna del.

I motionen 1971:302 yrkas utredning av frågan om avdrag för styrkta kostnader för barntillsyn och för tillsyn av sjuk eller åldrig anhörig, och i motionen 1971:579 begär motionärerna att beloppsgränsen för förvärvsavdraget vid inkomst av jordbruksfastighet skall höjas från 1 000 till 2 000 kr. i paritet med vad som gäller vid inkomst av rörelse och tjänst.

Som framgår av redogörelsen för föregående års behandling av de motionsyrkanden som avser förvärvsavdrag konstaterade bevillningsutskottet att inte heller detta avdrag, vars uppgift är att kompensera barnfamiljerna för merkostnader för barntillsyn vid förvärvsarbete, egentligen hörde hemma i ett system med individuell beskattning av arbetsinkomster men att det av vissa skäl var ofrånkomligt att tills vidare behålla denna avdragsform. Mot den bakgrunden fanns det enligt utskottets mening inte anledning att höja det dåvarande maximibeloppet för avdraget vid inkomst av jordbruksfastighet. Utskottets principiella inställning till förvärvsavdraget i det nya skattesystemet var inte heller förenlig med yrkandet om avdrag för faktiska kostnader för barntillsyn, och kostnader för vård av sjuka eller åldriga anhöriga var – menade utskottet – av den karaktären, att samhället borde lämna kompensation härför på annat sätt än genom avdrag vid beskattningen.

De nu ifrågavarande motionerna grundar sig på skäl, som var kända även föregående år. Skatteutskottet delar bevillningsutskottets av riksdagen godkända ståndpunkt i dessa frågor och avstyrker således bifall till motionen 1971:302 även i denna del och till motionen 1971:579.

I flera motioner tar motionärerna upp frågan om avdrag för lön till make, som arbetat i den skattskyldiges jordbruk eller rörelse. Sålunda

yrkas i motionerna 1971:302, 1971:462 och 1971:578 att avdrag i dessa fall skall medges med belopp motsvarande avtalsenlig eller skälig lön. Motionärerna i motionen 1971:307 anser att avdrag bör medges med exempelvis högst tre gånger basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (f. n. 6 900 kr.). I motionen 1971:597 yrkas däremot att inkomsten skall beskattas hos den av makarna, som svarat för den största arbetsinsatsen i förvärvskällan.

Motionerna om avdrag för lön till make grundar sig bl. a. på uppfattningen att var och en av två makar bör taxeras för sin inkomst. Med en individuell beskattning enligt nuvarande regler kommer jordbrukare och företagare med make som arbetar i jordbruket eller rörelsen i många fall att beskattas avsevärt hårdare än andra. Härtill kommer — framhåller motionärerna — att reglerna kan kringgås genom bolagsbildning eller på annat sätt, vilket också i viss utsträckning sker.

Många jordbrukare och även andra företagare driver sin förvärvsverksamhet med hjälp av hemmavarande familjemedlemmar. Bortsett från vad som kan ha utgått såsom lön till barn i fullt arbetsför ålder, beskattas emellertid företagaren ensam för hela värdet av familjens arbetsinsats, om inte — som motionärerna anför — särskilda arrangemang vidtagits i form av bolagsbildning eller dylikt, med därmed förenade olägenheter.

Utskottet instämmer i uppfattningen att förhållandena på itrågavarande område är långt ifrån tillfredsställande, även om detta sker från delvis andra utgångspunkter än motionärernas. Som bevillningsutskottet framhållit senast vid föregående års riksdag kan man inte bortse från att jordbruks- och rörelseinkomster till viss del utgör avkastning på det i verksamheten investerade kapitalet, och denna avkastning bör i princip sambeskattas. Någon objektiv grund för hur inkomsten skall fördelas mellan makarna finns inte, och någon möjlighet att effektivt kontrollera i vilken utsträckning den ene eller den andre maken utfört arbetsuppgifter i verksamheten eller att bedöma skäligheten i en inkomstfördelning dem emellan finns inte. Det sagda innebär, att en reform i den riktning som motionärerna förordar i många fall skulle leda till ej motiverade skattelättnader. Problem av den art, som berörs i det föregående, uppmärksammas emellertid enligt vad utskottet erfarit, inom finansdepartementet. Enligt utskottets uppfattning finns det därför anledning att avvakta närmare erfarenheter av det nya skattesystemet innan åtgärder av den art, som föreslås i motionerna, övervägs.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 1971:302 i denna del, 1971:307, 1971:462, 1971:578 och 1971:597.

Vad slutligen angår yrkandet i motionen 1971:588 om rätt att erhålla avdrag med faktiskt utgivet belopp för underhåll till barn och utredning om en objektiv behandling av skilsmässoparter bör framhållas att 1970 års skattereform innebar en höjning av beloppsgränsen för avdraget för underhåll av icke hemmavarande barn från 1 000 till 1 500 kr. per barn och år, och att avdrag numera får göras även om barnet fyllt 16 men ej 18 år.

I likhet med bevillningsutskottet förra året anser skatteutskottet, att ifrågavarande beloppsgränser inte kan slopas utan att man ytterligare frångår principen att avdrag inte skall medges för vad som utgått till annans undervisning eller uppfostran. De berörda frågorna är f. n. föremål för överväganden av familjelagssakkunniga (Ju 1970:52) och skatteutredningen om periodiskt understöd (Fi 1970:61). Med hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till motionen 1971:588.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår

1. motionen 1971:88
2. motionen 1971:302, i vad den behandlas i detta betänkande
3. motionen 1971:307
4. motionen 1971:308, i vad den behandlas i detta betänkande
5. motionen 1971:309
6. motionen 1971:462
7. motionen 1971:578
8. motionen 1971:579
9. motionen 1971:588
10. motionen 1971:597

Stockholm den 30 mars 1971

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m), Wikner (s), Sundkvist (c), Stadling (s), Westberg i Hofors (s), Olof Johansson i Stockholm (c), Levin (fp), Marcusson (s) och fru Normark (s).

Reservationer

Allmän översyn av skattesystemet

1. av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m), vilka dels anfört följande:

”Skatternas höjd och skattesystemets konstruktion har kommit att spela en alltmer framträdande roll i löneförhandlingarna. Erfarenheterna från den senaste tidens utveckling på arbetsmarknaden, och de berättigade kraven på att hänsyn skall tas till lön efter skatt, bestyrker detta påstående. Ju högre marginalskatter, desto större blir de kompensationskrav från löntagarna, som måste tillgodoses. Löneökningarna i sin tur leder till ökade kostnader för företagen, vilka slår ut i stigande priser. Därmed är vi inne i den onda spiral som innebär att priser, löner och

skatter ständigt jagar varandra i höjden.

Det nya skattesystemet med dess mycket höga marginalsatser verkar inflationsdrivande. I nuvarande ekonomiska läge är en sådan effekt särskilt allvarlig med tanke på exportens starka beroende av en lugn inhemsk kostnadsutveckling. Enligt vår mening utgör det nya skattesystemet ett direkt hot mot en förbättring av betalningsbalansen.

Enligt proposition 1970:70 skulle den sammanlagda effekten av ändringar i den direkta skatten, av momshöjningen samt av höjda barnbidrag innebära skattelättnader upp till inkomstnivån 70 000 kr. för ensamstående och upp till inkomstnivån 30 000 – 40 000 kr. för övriga kategorier skattskyldiga. Dessa lättnader har dock det första året skatteomläggningen är i kraft helt eller delvis försvunnit genom den inflationistiska prisutvecklingen under år 1970 och de kraftiga höjningarna av de kommunala utdebiteringarna. Utan att på något sätt underskatta innebörden av det kommunala självstyret, kan sägas att statsmakterna har stort inflytande även över den kommunala sektorns inkomster och utgifter. Därmed kan även den kommunala sektorn i viss mån uppfattas som ett instrument för statsmakternas ekonomiskt-politiska intentioner. De kommunala utdebiteringshöjningarna kan således till icke oväsentlig del föras tillbaka på beslut som fattats av statsmakterna.

Som framgår av motionen 1971:302 kan en inkomstökning för en barnfamilj inte bara innebära en kraftig skärpning av den direkta skatten utan i åtskilliga fall även leda till en minskning av utgående bostadstillägg och en ökning av barndaghemavgiften. Den totala margineffekten, dvs. den samlade effekten av ökad direkt skatt, ökade avgifter och minskade bidrag som uppkommer vid en inkomstökning, kan därvid komma att överstiga 100 %. Följande exempel belyser situationen:

I en familj med 2 barn förvärvsarbetar båda makarna och båda barnen är på barndaghem. Familjen har en hyra på ca 525 kr. per månad och ett bostadstillägg som uppgår till 75 kr. per månad. Hustruns inkomst under år 1971 är 10 000 kr. medan mannen under året erhåller en inkomstökning med 300 kr. per månad från ca 25 000 kr. per år till ca 28 600 kr. per år. Genom denna inkomstökning ökar skatten med 150 kr. per månad, barndaghemavgifterna med 80 kr. per hel månad och bostadstillägget minskar med 75 kr. per månad, dock först år 1973. Av löneökningen på 300 kr. per månad har sålunda 305 kr. gått bort i ökad skatt, ökade avgifter och minskat bostadstillägg. Härtill kommer med omedelbar verkan effekten av prisstegringarna som vid en 5 % ökning i detta fall innebär en minskning av familjens konsumtionsförmåga med ca 1 500.”

dels ansett att utskottet under punkten 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:302 i vad avser en total översyn av skattesystemet i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en sådan översyn bl. a. mot bakgrund av gällande system för bostadstillägg och barndaghemavgifter i enlighet med vad som anges i motionen.

Avtrappningen av grundavdraget m. m.

2. av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m), vilka *dels* anfört följande:

”En allmän sänkning av marginalskatterna kan mot bakgrund av vad som anförs i motionen 1971:302 anses starkt önskvärd. Med tanke på det statsfinansiella utrymmet bör dock en marginalskattesänkning i första hand omfatta endast de grupper som genom 1970 års skatteomläggning erhöll de kraftigaste marginalskattesärpningarna. Det förslag om en sänkning av marginalskatten med 10 % i inkomstkiktet 30 000 - 35 000 kr. som läggs fram i motionen 1971:302 synes vara väl ägnat att uppfylla detta krav och skulle för budgetåret 1971/72 innebära ett skattebortfall för stat och kommun om ca 100 milj. kr. Vi finner att utrymme för en marginalskattesänkning, begränsad endast till inkomstkiktet 30 000 - 35 000 kr., kan anses föreligga.”

dels ansett att utskottet under punkten 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:302 i vad avser avtrappningen av grundavdraget m. m. antar följande

1) **Förslag**

till

Lag

om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Grundavdraget är 4 500 kronor om den skattskyldiges enligt förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till högst 35 000 kronor och, om inkomsten är större än 35 000 kronor, 4 500 kronor minskat med en femtedel av inkomsten till den del den överstiger 35 000 kronor.

Har skattskyldig — — — sjömansskatt erlagts.

Det belopp — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1972 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1972 eller tidigare år.

2) Förslag
till
Förordning
om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.
Grundbeloppet utgör: — — — inkomst överstiger

15 000 men icke	20 000 kr.:	1 500 kr. för	15 000 kr. och	16 % av återstoden;
20 000 " "	30 000 " "	2 300 " "	20 000 " "	22 % " "
30 000 " "	57 500 " "	4 500 " "	30 000 " "	28 % " "
57 500 " "	70 000 " "	12 200 " "	57 500 " "	38 % " "
70 000 " "	100 000 " "	16 950 " "	70 000 " "	44 % " "
100 000 " "	150 000 " "	30 150 " "	100 000 " "	49 % " "
150 000 kr.		54 650 " "	150 000 " "	54 % " "

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1972 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1972 eller tidigare år.

Indexreglering

3. av herrar Magnusson i Borås (m), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m), Sundkvist (c), Olof Johansson i Stockholm (c) och Levin (fp), vilka

dels anfört följande:

”Det nuvarande skattesystemets konstruktion har för det stora flertalet inkomsttagare ogynnsamma återverkningar i tider av accelererande inflation. Detta har som bekant varit fallet under 1970. Mycket tyder på en fortsatt ökning av priserna även för kommande år.

På grund av skattesystemets konstruktion ökar skattetrycket för den enskilde även om en inkomstökning enbart täcker prisökningarna. En inflationistisk utveckling av samhällsekonomin leder sålunda till att skattesystemet för de flesta inkomsttagarna får helt andra verkningar, än vad som avsetts. Möjligheterna för låg- och mellaninkomsttagarna att nå den eftersträfvade höjningen av levnadsstandarden motverkas.

Det är enligt vår mening synnerligen angeläget att motverka en sådan okontrollerbar utveckling genom att bygga in ett inflationsskydd i skattesystemet.

Vi vill i detta sammanhang särskilt betona den uppmärksammade aktualitet denna fråga fått i samband med den pågående avtalsrörelsen.

Det är vår bestämda mening, att inflationsskyddade skatteskalor och avdrag skulle underlätta kommande uppgörelser på arbetsmarknaden och direkt och indirekt få gynnsamma konsekvenser för hela samhällsekonomin.

Vi finner det angeläget att återigen påpeka, att finanspolitiskt motiverade skattehöjningar liksom andra förändringar i beskattningen bör beslutas av riksdagen i grundlagsenlig ordning. Skattesystemet bör salunda inte vara så konstruerat att det reella skattetrycket automatiskt skärps och att skatternas fördelning ändras till de lägre inkomsttagarnas nackdelar, när penningvärdet försämras. Vi tillstyrker därför, som yrkats i motionerna 1971:302 och 1971:309, en utredning av frågan angående 'värdesäkring' av skatteskalan och olika avdrag i skattesystemet eller andra åtgärder i syfte att garantera att en fortgående inflation inte som hittills väsentligt skärper skattetrycket."

dels ansett att utskottet under punkterna 2 och 5 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:302 i vad avser utredning angående skydd mot automatiska skattehöjningar och till motionen 1971:309 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående "värdesäkring" av skatteskalan och olika avdrag i skattesystemet eller andra åtgärder i syfte att garantera att en fortgående inflation inte som hittills väsentligt skärper skattetrycket.

Förvärvsavdraget m. m.

4. av herrar Josefson i Arric (c), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c), Olof Johansson i Stockholm (c) och Levin (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "De nu" och slutar med "motionen 1971:579" bort ha följande lydelse:

"Enligt de skatteregler som tillämpas fr. o. m. i år skall förvärvsavdrag för äkta makar med barn i första hand åtnjutas av den make, som har den lägsta inkomsten. Skillnaderna mellan olika förvärvskällor när det gäller avdragets storlek leder därvid, som framhålls i motionen 1971:579, till att avdraget bestäms på ett slumpartat sätt, när den ene av makarna har inkomst av jordbruk och den andre av tjänst eller rörelse. Om den make som har jordbruksinkomst har den lägsta inkomsten, blir avdraget 1 000 kr. I annat fall kan avdrag utgå med upp till 2 000 kr. Detta förhållande är enligt utskottets uppfattning inte tillfredsställande. Bestämmelserna bör därför ändras så, att förvärvsavdrag alltid utgår med upp till 2 000 kr. om bägge makarna har arbetsinkomst (s. k. A-inkomst). Utskottet tillstyrker sålunda motionen 1971:579 men avstyrker yrkandet i motionen 1971:302 om utredning beträffande frågan om skatteavdrag för kostnader för barntillsyn och tillsyn av anhöriga."

dels att utskottet under punkten 8 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:579 antar följande

Förslag
till
Lag
om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

46 §.

3 mom. Ha makar med hemmavarande barn under 16 år båda haft A-inkomst enligt 9 § 3 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, må den make som haft den lägsta inkomsten av sådant slag åtnjuta förvärvsavdrag. Ha makarna haft lika stora A-inkomster, åtnjutes avdraget av den yngsta maken. Avdraget är i fråga om inkomst av *jordbruksfastighet och rörelse* 25 procent av nettointäkten och i fråga om inkomst av tjänst 25 procent av inkomsten, i *samtliga fall* dock högst 2 000 kronor.

Har gift — — — högst 1 000 kronor.

Avdrag enligt — — — under beskattningsåret.

Har skattskyldig — — — högst 2 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1972 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1972 eller tidigare år.

5. av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m), vilka *dels* anfört följande:

”Införandet av avdragsrätt för faktiska barntillsynskostnader är enligt vår uppfattning i princip att jämställa med avdrag för omkostnader i förvärvskälla. Kostnadskrävande åtgärder för tillsyn av barnen är nämligen ofta en nödvändighet för att båda makarna liksom ensamstående förälder skall kunna ta arbete utanför hemmet. Förvärvsavdragets uppgift är alltså att i enlighet med skatteförmågeprincipen kompensera barnfamiljerna för merkostnaderna för barntillsyn vid förvärsarbete. Då skatteförmågeprincipen i och med övergången till individuell beskattning av arbetsinkomster inte på något sätt förlorat i styrka talar starka skäl för att utformningen av förvärvsavdraget förbättras i enlighet med motionen 1971:302. Det samma gäller i hög grad även frågan om avdragsrätt för de omkostnader som uppkommer vid nödvändig tillsyn av sjuk eller åldrig nära anhörig.”

dels ansett att utskottet under punkten 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:302 i vad avser förvärvs-avdrag m. m. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t efter företagen utredning med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna måtte förelägga riksdagen förslag innebärande *dels* att förvärvsarbete föräldrar med minder-åriga barn må kunna erhålla avdrag för styrkta nödiga kostna-

der för barntillsyn, dels att personer som har vårdnaden om sjuk eller åldrig nära anhörig må äga avdragsrätt för nödiga tillsynskostnader.

Lön till make m. m.

6. av herrar Magnusson i Borås (m), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m), Sundkvist (c), Olof Johansson i Stockholm (c) och Levin (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 13 börjar med "Motionerna om" och slutar med "och 1971:597" bort ha följande lydelse:

"Skattereformen innebär, som framhålls i motionen 1971:307, ingen förändring av reglerna om vem som skall anses vara skattskyldig för inkomster från företag, som två makar äger tillsammans. Även när bägge har arbete i förvärvskällan är alltså en av makarna (i regel mannen) skattskyldig för hela inkomsten. Makarna blir därigenom i verkligheten sambeskattade för arbetsinkomster, s. k. faktisk sambeskattning.

Den faktiska sambeskattningen leder i vissa fall till högre skatt än om inkomsten beskattas efter vars och ens arbetsinsats. Den påverkar också de sociala förmåner, som är knutna till inkomstens storlek.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de orättvisor, som den faktiska sambeskattningen leder till i vissa fall, bör undanröjas genom att någon form av individuell beskattning införs i de fall där familjeinkomsten är ett resultat av två makars gemensamma arbetsinsatser i eget företag. En sådan ordning är desto mera befogad som olägenheterna med den faktiska sambeskattningen kan kringgås genom att företaget drivs i form av aktiebolag eller handelsbolag. Risk föreligger också att bara de som behärskar de tekniska problem som är förenade med bolagsbildning på detta sätt kan dra nytta av den individuella beskattningens fördelar. Målsättningen bör i stället vara, att så långt möjligt utforma skattesystemet så att det blir neutralt med avseende på företagsformen.

De praktiska svårigheter som kan finnas att dela upp inkomsten efter respektive makes arbetsinsatser kan överbryggas genom att uppdelningen görs efter någon schablonmetod. Regler om uppdelning av jordbruks- och rörelseinkomster bör dessutom — åtminstone tills de hunnit prövas i praktiskt bruk — utformas restriktivt för att förekomma missbruk och hindra att bestämmelserna utnyttjas för att kringgå sambeskattningen av kapitalinkomster. Utskottet tillstyrker därför motionen 1971:307. Yrkandena i motionerna 1971:302 i denna del, 1971:462 och 1971:578 är därigenom i huvudsak tillgodosedda."

dels att utskottet under punkterna 2, 3, 6 och 7 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1971:307 samt med anledning av motionerna 1971:302, 1971:462 och 1971:578 i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om utredning beträffande rätt till individuell beskattning i enlighet med vad utskottet anfört i de fall då två äkta makar båda är verksamma i jordbruk, småindustri, hantverk, handel eller annan rörelse.

7. av herrar Magnusson i Borås (m), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m), Sundkvist (c), Olof Johansson i Stockholm (c) och Levin (fp), vilka

dels anfört följande:

”Reglerna om beskattning av äkta makars gemensamma inkomst innebär att mannen alltid är skattskyldig för denna inkomst. Som framhålls i motionen 1971:597 leder detta till att familjer som har eget företag får s. k. faktisk sambeskattnig inte bara när bägge makarna arbetar i förvärvskällan utan också när hustrun ensam arbetar i företaget och mannen har anställning hos annan arbetsgivare. Detta förhållande kan få direkt stötande verkningar för bl. a. småbrukarfamiljer, där mannen har arbete utom hemmet medan hustrun svarar för skötseln av gården. Om arbetsförhållandena är omvända taxeras däremot var och en för sina arbetsinkomster och negativa skattekonsekvenser kan därigenom undvikas. Vi tillstyrker sålunda motionen 1971:597.”

dels ansett att utskottet under punkten 10 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1971:597 antar följande

Förslag

till

Lag

om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

52 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras var och en för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. *Inkomst av jordbruksfastighet och rörelse skall dock alltid taxeras hos den av makarna, som har svarat för den största arbetsinsatsen i förvärvskällan.*

Har vid — — — andra kommuner.

Underskott å — — — samma lag.

Avdrag, som — — — styckena medgiva.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1972 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1972 eller tidigare år.

Avtrappning av skattereduktionen

8. av fru Holmqvist (s), som

dels anfört följande:

”Skatteutskottet delar uppfattningen i motionen 1971:88, att den fr. o. m. i år införda skattereduktion på 1 800 kr. för gift, vars make saknar egen inkomst, och för ensamstående med barn inte hör hemma i ett system med individuell beskattning. Då utskottet likväl avstyrkt bifall till yrkandet i motionen, att skattereduktionen skall avtrappas i högre inkomstlägen, har detta skett med hänvisning främst till de skatteskörpningar som övergången till en individuell beskattning kan medföra i dessa inkomstlägen.

Enligt min uppfattning bör skattereduktionen i första hand ses som ett led i strävandena att åstadkomma förbättringar för låginkomsttagarna. Reduktionen har särskilt motiverats med att förhållandena kan vara sådana att båda makarna inte kan erhålla arbete. Många och framför allt äldre kvinnor saknar utbildning eller andra förutsättningar för att få arbete. Vidare är samhällets resurser för barntillsyn m. m. ännu inte helt utbyggda. Dessa svårigheter gör sig emellertid inte gällande i samma grad när det gäller familjer med hög inkomst. Några sociala skäl för att behålla det hemmamakestöd, som skattereduktionen innebär, för höginkomsttagare kan inte anses föreligga och jag kan inte instämma i de skäl som utskottet åberopat mot yrkandet i motionen 1971:88.

I likhet med motionärerna anser jag således att skattereduktionen bör avtrappas om inkomsten överstiger vissa belopp, och en sådan åtgärd bör genomföras så snart som möjligt. Jag är emellertid inte beredd att nu ta ställning till hur en avtrappning av detta slag i detalj bör utformas. Jag föreslår därför att Kungl. Maj:t utarbetar sådana regler och framlägger förslag härom till höstriksdagen.”

dels ansett att utskottet under punkten 1 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1971:88 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till höstriksdagen om särskilda avtrappningsregler i fråga om skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppborrdsförordningen (1953:272) för skattskyldig med förhållandevis hög inkomst.

Hemmamakebidrag

9. av herrar Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c), Olof Johansson i Stockholm (c) och Levin (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 12 börjar med ”Som bevillningsutskottet” och slutar med ”denna del” bort ha följande lydelse:

”Liksom motionärerna anser utskottet åtgärden att konstruera dessa bestämmelser som ett avdrag på skatten i stället för ett avdrag på

inkomsten som ett steg i rätt riktning. Därigenom får avdraget för hemmamaken i regel lika värde oavsett inkomsten.

Denna konstruktion är emellertid också förenad med väsentliga svagheter. Den hemmavarande maken får sålunda inget eller enbart ett reducerat bidrag, om den andre makens inkomst är lägre än 10 000 kr. För ogift med barn gäller motsvarande begränsning ända upp till 12 000 kr. Som stöd åt dem, som till följd av låg inkomst verkligen är i behov av ekonomisk hjälp i samband med omläggningen till individuell beskattning, är således det i motionen 1971:308 föreslagna systemet med ett egentligt bidrag helt överlägset det införda systemet.

Det är dessutom en betydande fördel om det erforderliga stödet till make som saknar inkomst kan ges direkt till denne. Därigenom blir den individuella principen ytterligare markerad, och en hemmavarande makes eventuella utträde i förvärvslivet behöver inte heller medföra en omedelbar skärpning av makens skatt. Vidare har det i många fall en både psykologisk och praktisk betydelse, att pengarna ges direkt till en som saknar annan inkomst. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 1971:308 om att stödet skall utformas som ett direkt bidrag till den make, som saknar inkomst eller har liten sådan.”

dels att utskottet under punkten 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:308 i vad den behandlas i detta betänkande i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning om införandet av ett hemmakebidrag i stället för nuvarande avdrag på slutskatten för hemmavarande make.

